

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра лісівництва

ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан географічного факультету
доц. Калинич І.В.
_____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНА СПРАВА

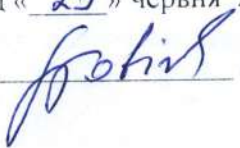
Рівень вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	205 Лісове господарство
Освітня програма	Лісове господарство
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Природно-заповідна справа» для здобувачів вищої освіти галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство спеціальності 205 Лісове господарство освітньої програми Лісове господарство.

Розробники: Потіш Л.А., доцент, к.б.н., зав. кафедрою лісівництва

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
лісівництва

протокол № 10 від « 29 » червня 2022 р.

Завідувач кафедри доц. Потіш Л.А.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

протокол № 10 від « 29 » червня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії доц. Потіш Л.А.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	4-й	4-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	7	7
	Лекції:	
	28	6
	Практичні:	
	28	6
Вид підсумкового контролю: письмове тестування	Самостійна робота:	
Форма підсумкового контролю: залік		
	64	108

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Природно-заповідна справа» є формування наукових знань, умінь та навичок із заповідної справи, а саме: визначення необхідності заповідання окремих територій та об'єктів; аналіз фактичного стану та перспектив розвитку заповідної справи в Україні в наш час та в минулому; оптимізація мережі заповідних територій та об'єктів природно-заповідного фонду; освітньо-виховна діяльність екологічного спрямування та пропаганда природоохоронних, екологічних та неоекологічних знань; використання нормативно-правових основ охорони та захисту довкілля; раціональна організація та оптимізація заповідної території; проведення теоретичних та практичних досліджень на заповідних територіях; оцінка соціально-економічного значення природно-заповідних територій України; використання досвіду міжнародного співробітництва в галузі охорони довкілля.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності:

- ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності

- ФК 12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумов щодо вивчення навчальної дисципліни «Природно-заповідна справа» немає.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Лісове господарство», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційноуправлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності	ПРН-7
Аналізувати результати досліджень лісівничо-таксаційних показників дерев, деревостанів, їх продуктивності, стану насаджень та довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази	ПРН -10

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Природно-заповідна справа»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати: різноманітність об'єктів ПЗФ, знати законодавство щодо ПЗФ, знати основні види робіт які проводяться в заповідниках.	ПРН-7
Вміти: відрізнати об'єкти ПЗФ, складати документацію щодо необхідності оголошення (створення) об'єктів ПЗФ, вміти виконувати основні види робіт, які проводяться в ПЗФ, та вміти їх документувати.	ПРН -10

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи навчання: словесні (лекція, консультація, інструктаж), практичні (практичні роботи), наочні методи (спостереження, ілюстрації, демонстрації).

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- тестовий контроль після вивчення кожного розділу навчальної дисципліни;
- усний захист практичних робіт;
- самостійна робота.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: захист лабораторних робіт.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Розподіл максимальних балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання (практичні заняття, та самостійна робота)							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	CP	TK	25	50
2	4	2	4	3	5	5		

T1, T2 ... – теми практичних робіт, CP – самостійна робота, TK - тестовий контроль після вивчення кожної теми навчальної дисципліни.

Розподіл максимальних балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	CP	TK	25	50
2	2	2	2	2	2	3	5	5		

T1, T2 ... – теми практичних робіт, CP – самостійна робота, TK - тестовий контроль після вивчення кожної теми навчальної дисципліни.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	7	15	7	15
Модульна контрольна робота	1	30	1	30
Самостійна робота (реферат)	1	5	1	5
Разом	9	50	9	50

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Відповідно до програми, модульна контрольна робота виконується студентами у формі тестування на комп'ютері. Модульна контрольна робота складається із 10 тестових питань.

Максимальна кількість балів, які може отримати студент становить 30 балів. Відповідно, кожне питання оцінюється в 3 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Алгоритм оцінювання	Кількість балів (максимальна кількість балів – 100)
Повне засвоєння та суб'єктивне усвідомлення матеріалу. Твердження чітко аргументовані. Продемонстровано термінологічну грамотність.	90-100
Повне засвоєння матеріалу, але недостатнє суб'єктивне його усвідомлення. Нечітка аргументація тверджень. Часткова термінологічна некоректність.	74-89
Часткове засвоєння матеріалу, суб'єктивне його не усвідомлення. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.	60-73
Теоретичний матеріал не засвоєно. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.	0-59

Максимальна оцінка за відповідь на екзаменаційний білет складає 100 балів, оцінку «відмінно» (А) отримують студенти, які отримали за результатами складання екзамену 90-100 балів, оцінку «добре» (В, С) – 74-89 балів, оцінку «задовільно» (D, E) - 60-73 балів, «незадовільно» (F, FX) - 59 балів і менше.

Розроблені критерії дають можливість:

- адекватно оцінити виконання студентами тестових завдань;
- виявити якісний рівень засвоєння теоретичних знань і сформованості вмінь, передбачених програмою;
- зробити відповідний загальний висновок про рівень сформованості майбутніх фахівців професійної компетентності, про їхню готовність творчо здійснювати фахову діяльність.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Організаційні засади заповідної справи в Україні

Тема 1. Організаційні засади заповідної справи в Україні

Загальна характеристика основних понять і термінів курсу. Заповідна справа в Україні. Історія становлення. Сучасне становище. Перспективи та проблеми розвитку. Функції заповідних об'єктів. Головні етапи розвитку заповідання. Сучасне становище, перспективи та проблеми розвитку заповідної справи в Україні та в інших країнах. Особливості організації заповідних територій у минулому. Форми власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду. Характеристика рангів та категорій природно-заповідного фонду України. Критерії виділення заповідно-таксономічних рангів (відділів, класів та ін.)

Тема 2. Науково-теоретичні засади заповідної справи

Заповідна справа. Поняття про науковий напрямок. Предмет. Задачі. Науково-методичні основи. Організаційно-правові основи ведення заповідної справи. Загальні положення Закону України "Про природно-заповідний фонд України" та актів чинного законодавства України з 1990 року. Повноваження державного і громадського контролю за додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Тема 3. Заповідні об'єкти. Характеристика. Умови організації, класифікація.

Характеристика. Умови організації, класифікація. Поняття “заповідний об’єкт”, “заповідна територія”. Критерії створення заповідного об’єкту (заповідної території). Поняття про біогеоценотичну та природну своєрідність, рідкісні, зникаючі види, ендемічні, реліктові та ін. Варіанти походження заповідного об’єкту (заповідної території). Призначення заповідного об’єкту (заповідної території). Категорії територій і об’єктів природно-заповідного фонду України (природний заповідник загальнодержавного значення, природний національний парк загальнодержавного значення, заповідне урочище загальнодержавного значення, заказник загальнодержавного значення та ін.). Функціональне зонування біосферних заповідників, природних національних парків та ін. Визначення мети та умов створення, режиму охорони для кожної категорії заповідних об’єктів та територій.

Тема 4. Організація мережі заповідних об’єктів

Структура та передумови створення мережі заповідних об’єктів та заповідних територій. Національна екологічна мережа України. Структурні елементи Національної екологічної мережі України. Основні засоби збереження територій та об’єктів природно-заповідного фонду. Види використання територій та об’єктів природно-заповідного фонду.

Тема 5. Основні засоби збереження територій та об’єктів природно-заповідного фонду. Види використання територій та об’єктів природно-заповідного фонду.

Головні розділи “Червоної книги України”. Наявність видів, внесених до “Червоної книги України” у загальнодержавних заповідниках і природних національних парках України. Визначення, призначення, зміст та порядок Державного кадастру територій та об’єктів природно-заповідного фонду України.

Тема 6. Соціально-економічне значення природно-заповідних територій України.

Ресурсна значимість абіотичних та біотичних компонентів екосистем, що охороняються. Ценотична значимість та ступінь охоплення охороною лісового, лучного, степового, болотного та інших типів рослинності. Теоретичні та практичні дослідження на заповідних територіях. Основні напрямки наукових досліджень на заповідних територіях. Алгоритм інвентаризації природних комплексів, їх компонентів на заповідній території та складання “Літопису природи”. Специфіка наукових досліджень на територіях і об’єктах природно-заповідного фонду різного цільового призначення і режиму. Закордонний досвід у галузі заповідної справи. Основні форми міжнародного співробітництва в галузі охорони і використання територій та об’єктів природно-заповідного фонду. Основні положення Конвенції про збереження біологічного різноманіття. Концепція біосферних заповідників.

Тема 7. Моніторинг заповідних об’єктів. Закордонний досвід у галузі заповідної справи

Типи, масштаби моніторингу, його значення. Види екологічного моніторингу територій та об’єктів природно-заповідного фонду. Склад програми фонових екологічного моніторингу. Роль біосферних заповідників у програмі фонових екологічного моніторингу.

Модуль 2. Наукова основа функціонування об’єктів ПЗФ України

Тема 8. Природо заповідний фонд України

Тема 9. Природо заповідний фонд Закарпатської області

Тема 10. Стратегія безперервного розвитку

Тема 11. Міжнародні аспекти заповідної справи. Особливості створення та функціонування об’єктів ПЗФ у світі.

Тема 12. Рекреаційна діяльність у межах природно-заповідного фонду.

Тема 13. Екологічна освіта, роль заповідників та НПП у екоосвіті населення.

Роль природно-заповідних територій в екологічній освіті, вихованні та інформуванні громадськості. Напрямки розвитку екологічної освіти та виховання на базі природних та біосферних заповідників та ін., у засобах масової інформації, шляхом підготовки відповідних кадрів.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин							
	Форма навчання: денна				Форма навчання: заочна			
	Усього	У тому числі			Усього	У тому числі		
		лекції	практичні	Самостійна робота		лекції	практичні	Самостійна робота
2-й семестр								
Модуль 1								
Тема 1. Організаційні та науково-теоретичні засади заповідної справи в Україні засади заповідної справи	12	4	6	2				
Тема 3. Заповідні об'єкти. Характеристика. Умови організації, класифікація.	12	2	4	6				
Тема 4. Організація мережі заповідних об'єктів	6			6				
Тема 5. Основні засоби збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Види використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду.	12	2	4	6	9	5	4	66
Тема 6. Соціально-економічне значення природно-заповідних територій України.	8	2		6				
Тема 7. Моніторинг заповідних об'єктів. Закордонний досвід у галузі заповідної справи	8	2		6				
Модульна контрольна робота	2	2	-	-				
Разом за модуль	60	14	14	32	9	5	4	66
Модуль 2								
Тема 8. Природо заповідний фонд України	12	4	6	2				
Тема 9. Природо заповідний фонд Закарпатської області	12	2	4	6				
Тема 10. Стратегія безперервного розвитку	6			6				
Тема 11. Міжнародні аспекти заповідної справи. Особливості створення та функціонування об'єктів ПЗФ у світі.	8	2		6	9	5	4	66
Тема 12. Рекреаційна діяльність у межах природно-заповідного фонду.	12	2	4	6				
Тема 13. Екологічна освіта, роль заповідників та НПП у екоосвіті населення.	8	2		6				
Модульна контрольна робота	2	2						
Разом за модуль	60	14	14	32	9	5	4	66
Усього	120	28	28	64	18	10	8	132

6.3. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Характеристика насадження території проектного об'єкту ПЗФ	2	0,5
2	Фенологічні спостереження на території проектного об'єкту ПЗФ	4	1
3	Облік фауни хребетних (слідів діяльності) на території проектного об'єкту ПЗФ	2	0,5
4	Інвентаризація фауни комах на території проектного, або існуючого об'єкту ПЗФ	4	1
5	Облік флори на території проектного об'єкту ПЗФ (польові та камеральні роботи)	2	1
6	Інвентаризація флори на території проектного, або існуючого об'єкту ПЗФ	2	1
7	Об'єкти ПЗФ місцевого значення населеного пункту	2	0,5
8	Об'єкти ПЗФ загальнодержавного значення населеного пункту	2	0,5
9	Складання охоронних списків флори та фауни існуючого об'єкту ПЗФ	2	1
10	Визначення охоронного статусу представників флори та фауни існуючого об'єкту ПЗФ	2	
11	Виготовлення пропозицій до охоронного зобов'язання території запропонованої до надання об'єкту статусу заповідання	2	
12	Визначення статусу проектного об'єкту ПЗФ	2	10
Разом		28	10

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Конвенція про біологічне різноманіття	3,5	7
2	Картахенський протокол з біобезпеки	3,5	7
3	Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів	3,5	7
4	Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої флори і фауни, що знаходиться під загрозою зникнення	3	7
5	Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин	3	7
6	Конвенція про охорону флори та фауни і природних середовищ існування у Європі	3	7
7	Угода про збереження афро-азійських мігруючих водно-болотних птахів	3	7
8	Угода про збереження кажанів у Європі	3	7
9	Європейська конвенція про ландшафти	3	7
10	Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини	3	6
11	Рекомендації про охорону на національному рівні культурної і природної спадщини	3	6
12	Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля	3	6
13	Конвенція про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер	3	6

14	Конвенція ООН про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці	3	6
15	Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття	3	6
16	Конвенція про захист Чорного моря від забруднення	3	5
17	Конвенція щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай	3	6
18	Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат	3	6
19	Угода про збереження китоподібних Чорного моря, Середземного моря та прилеглої акваторії Атлантичного океану	4	6
20	Директива Європейського союзу 79/409/ЕЕС про охорону диких птахів	4	6
21	Директива Європейського союзу 2000/60/ЄС, якою встановлюються рамки дій союзу щодо політики у сфері водного господарства	4	4
Разом		68	132

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: комп'ютер, проектор, мережа інтернет домену uzhnu.edu.ua (www.uzhnu.edu.ua), платформа електронного навчання ДВНЗ «УжНУ» (<https://e-learn.uzhnu.edu.ua>).

Обладнання: мірна вилка, висотомір, мірна стрічка, бусоль геодезична, бінокль, визначники, ентомологічний сачок, ватники, ексикатор, гербарна лопатка, гербарні преси, визначники.

Програмне забезпечення: Програмний пакет Microsoft product description Win starter7 sp1

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Дідух Я.П., Єрмоленко В.М. та ін. Екологічна стежка (Методика, організація, характеристика модельної стежки – “Лісники”).- К.:Фітосоціоцентр, 2000.-87 с.
2. Екологічне законодавство України (Збірник законодавчих актів).-Харків: “ЕкоПраво-Харків”,1998.- 300 с.
3. Закон України “Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки”. Затверджено 21 вересня 2000 року N1989-III.- 24 с.
4. Заповідники і національні природні парки України. - К.: Вища школа, 1999.- 230 с.
5. Мовчан Я.І. Екомережа України: обґрунтування структури та шляхів утілення// Конвенція про біорозмаїття: громадська обізнаність і участь.-К.:Стилос,1997.-150 с.
6. Подобайло А.В. Методика оголошення заказників, пам'яток природи та заповідних урочищ.- К.: Фітосоціоцентр, 2001.- 28 с.
7. Природно-заповідний фонд Української РСР.- К.:Урожай,1986.-223 с.

Допоміжна

1. Конституція України // Просвіта. – К., 1996
2. Закон України “Про природно-заповідний фонд України” від 16.06.1992р.
3. Природно-заповідний фонд України загальнодержавного значення. Довідник. К., 1999 - 240с.
4. Постанова Верховної Ради України від 5 березня 1998 р. № 188/98-ВР “Про основні напрямки державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних

ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. // Відомості Верховної Ради України – 1998- № 38-39.

5. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 року (із змінами та доповненнями)// Відомості Верховної Ради України.-1991-№ 41

6. Земельний кодекс України від 13 березня 1992 р. // ВВР України.- 1992. -№ 25. –Ст.354

7. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. // ВВР України. – 1995. - № 24. – Ст. 189

8. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994р. // ВВР України. – 1994. - № 17. – Ст.99

9. Кодекс України про надра від 27 липня 1994р. // ВВР України. –1994. -№36. –Ст.341.

10. Закон України “Про тваринний світ” від 3 березня 1993 року.// Відомості Верховної Ради України – 1993 - № 18

11. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. – К., 1999.

12. Кримінальний кодекс України. – К., 2001

13. Закон України “Про меліорацію земель” від 14 січня 2000р. // Офіційний вісник України. – 2000.- № 6. – Ст., 200.

14. Закон України “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки” від 21 вересня 2000р. // ВВР України. – 2000. - № 47. – Ст., 405.

Закон України “ Про мисливське господарство та полювання” від 22 лютого 2000р. // Офіційний вісник України. - 2000. - № 16. – Ст., 132.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Конвенція про біологічне різноманіття - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_030#Text
2. Картахенський протокол з біобезпеки - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_935#Text
3. Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів - <https://ramsar.org/>
4. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої флори і фауни, що знаходиться під загрозою зникнення - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_129#Text
5. Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_136#Text
6. Конвенція про охорону флори та фауни і природних середовищ існування у Європі – https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_032#Text
7. Угода про збереження афро-азійських мігруючих водно-болотних птахів – https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_934#Text
8. Угода про збереження кажанів у Європі - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_011
9. Європейська конвенція про ландшафти - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_154#Text
10. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_089
11. Рекомендації про охорону на національному рівні культурної і природної спадщини - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_724#Text
12. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015
13. Конвенція про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_273#Text
14. Конвенція ООН про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_120
15. Всесвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_711
16. Конвенція про захист Чорного моря від забруднення - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_065

17. Конвенція щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_800
18. Рамкова конвенція про охорону та сталлий розвиток Карпат - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_164
19. Угода про збереження китоподібних Чорного моря, Середземного моря та прилеглої акваторії Атлантичного океану - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_422#Text
20. Директива Європейського союзу 79/409/ЕЕС про охорону диких птахів - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-09
21. Директива Європейського союзу 2000/60/ЄС, якою встановлюються рамки дій союзу щодо політики у сфері водного господарства - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_962

Додаток

Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 2023/2024 н.р. без змін; зі змінами (Додаток __)
(потрібно підкреслити)
протокол № 11 від «27» серпня 2023 р. Завідувач кафедри [підпис] Стоїшич Р. А.
(підпис) (прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 2024/2025 н.р. без змін; зі змінами (Додаток __)
(потрібно підкреслити)
протокол № 11 від «28» 06 2024 р. Завідувач кафедри [підпис] Стоїшич Р. А.
(підпис) (прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 2025/2026 н.р. без змін; зі змінами (Додаток __)
(потрібно підкреслити)
протокол № 10 від «27» серпня 2025 р. Завідувач кафедри [підпис] Стоїшич Р. А.
(підпис) (прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __)
(потрібно підкреслити)
протокол №__ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (прізвище ініціали)